

5

L alio

Jeurrt

IVSTI LIPSI
DE VESTA
ET
VESTALIBVS
SYNTAGMA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIɔ. Iɔciii.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

A·c·c

ILLMO ET REVMO
MATTHIÆ HOVIO
ARCHIEPISCOPO
MECHLINIENSI.

XIGVVM aliquid, & pænè verens, aut certè verecundans, ad te adfero ILLME PRAESVL, illud DE VESTA ET VESTALIBVS: quod tamen ſolus titulus excuſet, non enim dicam commendet. Res ſacrorum eſt: vanorum & veterum, fateor: ſed ſacrorum, & quæ noſtris etiam piis veriſque ſacris faciant illuſtrandis, aut approbandis. Illuſtrandis, quia multa ſuper eâ re in ſcriptis olim Doctorum noſtrorum; approbandis, quia cùm illi tantum honorem paucis iſtis coäctiſque à pueritiâ virgunculis detulerint; quid nos æquum verumque eſt facere, in deuotis Deo puellis, ætate adultâ, voluntate præuiâ, quæ diuino cultui corpus atque animum manciparunt? Beata virginitas, quæ cum angelis de gloriâ certat: certat? imò ſuperat, virtute, non felicitate. quia illorum tota à Dei munere eſt. iſtarum ab electione; ſine pugnâ aut labore, illa; iſta, à

certamine parata; & quæ laudem habere, illa admirationem tantùm poteſt. Iam in veteri Româ, ſex aut ſeptem Veſtales, tot præmiis aut præconiis inſignes: iſtæ quid? auſim aſſerere, in ſolâ Belgicâ ſupra ſex ſeptem millia eſſe, nec ſatis etiam dixi. O *illuſtris portio* (Cypriani verba agnoſce) *gregis Chriſti*! ô flos nunc in terrâ religionis, lucida ſidera olim in cælo: quàm vndique vana & profana illa ſuperamus, veritate, aut frequentiâ? Accipe igitur VESTALES veteres, ſed in illis noſtras feliciores cogita; accipe tu PONTIFEX meritò, quod Pontificiæ olim & nunc curæ commiſſum. Certè tu non ſolùm ſacris noſtris in Belgicâ rector & director præſides; ſed huius virginei cœtus tua inſpectio & arbitratio eſt. tu ducere, formare, coërcere pontificium habes; & tot millia, quarum precibus ſalus publica nititur, tuâ auctoritate & tutelâ nituntur. Non te mouebit, quòd multa, imò pleraque iſta, priſcæ litteraturæ ſint: ne cenſe, optime Antiſtes, alienam à Chriſtianis vſibus: imò ornamentum, imò adiumentum hæc talia, germanæ Pietatis. Vides Græcos Latinoſque illos religionis noſtræ Duces aut ſigniferos? plerique omnes hac doctrinâ non inſigniti tantùm, ſed inſignes fuere: Tertullianus, Cyprianus, Ambroſius, Auguſtinus, Hiero-

Hieronymus: & è Græcis, Clemens, Iustinus, Basilius, Gregorij, & quotquot ex illo aureo æuo est nominare. Cur diffugimus hodie aut damnamus? Neque enim solùm voluptatem ex istis aut scientiam probi prudentesque, sed vsum quærunt. & vt floribus alij ad odorem aut adspectum tantùm, apes ad mellificium, medici etiam ad salutem vtuntur: sic illi amœniora hæc studia traducunt & aptant ad serium animorũ fructum. Quæ iacent valdè, vt pleraque honesta, in publicâ hac tempestate & bellorum nimbis: sed tu ac tales (nam & hæc tua cura est) tuemini atque erigite, & Ecclesiæ dignitatem si saluam vultis, etiam illa. Neque semper profectò hæ procellæ. & erit tempus, quo

—redeat Concordia, Virtus,

Cumq; Fide Pietas altâ ceruice vagetur.

Deus citò donet: te autem ILL^MS ET REV^MI PRAESVL, decus & columnam huic statui seruet. Louanij, Idibus Iuniis, ∞. IↃCIII.

I. LIPSIVS PP. cliens.

AD LECTOREM.

CAPE *breue hoc* Syntagmation, *quod est de vetustissimis & celeberrimis item sacris. Quædam alij sparsim super iis libarunt: sed libarunt: nos ordine & methodo rem aperuimus, atque adeò plenè dedimus, vt licuit obliuia ista & fugitiua. Siquid me quoque fefellit, aut fugit: sit venia. nemo ita industriâ aut ingenio potest, vt omnia colligat, intelligat: nec veto, imò posco, vt manum alius addat. Benignè in me consulet, siquis monebit aut suggeret. à te peto tantùm,*

Ne mea dona tibi studio dispoſta fideli,
Intellecta priùs quàm sint, contempta relinquas.

Nam multi iudicant, priusquam legerint: quid? etiam priusquam inspexerint quidam. contemptores scilicet honestarum artium, & quorum voto iamdiu Doctrina omnis sit funus. Non audi ô Deus, neque solem hunc è mundo tolle.

INDEX

INDEX CAPITVM.

ADMO-

ADMONITIO.

CRIPSI, Lector, in fine cap. v. de numero Vestalium, & ex Ambrosij verbis suspicari aliquem posse, ab Augusto vnam additam, septemque factas. Quod adprobare videatur *Faustinæ Augustæ* numus, M. Antonini Philosophi vxoris: in quo templum Vestæ, cum arâ mediâ, & sacrificantes sex Vestales, cum vnâ puellâ etiam, an puero? nam diffident, qui viderunt. Puellam esse qui volunt, addant hanc Vestalem septimam: paruam scilicet, & adhuc discipulam, nequedum sacrificantem. Atque ita liceat dicere, sex quidem sacerdotes Vestæ fuisse, hanc autem septimam in minore ætate & primo illo decennio, Vestalem quidem, sed nec Vestalem esse. Ideo Ambrosius scitè, *Vix septem*: ad significans, propriè sex eas esse, septimam in disciplinâ agere, & adhuc formari. Tamen qui *Puerum* esse volunt, de senario numero iterum asserant: & similes herclè Nummi *Lucillæ* exstant, cùm sex modò sacrificantibus virginibus, nullâ aliâ minore adstante. Quid, quòd Plutarchus *ad suum vsque æuum* (Traiano Principe, & circà, vixit) *sex tantùm* fuisse adfirmat? Itaque etiamnunc eò inclinamus.

IVSTI

IVSTI LIPSI
DE VESTA
ET
VESTALIBVS
SYNTAGMA.

CAP. I.

Quid Vesta? aliis Ignem, aliis Terram esse. déque eâ priscæ fabulæ.

NTER antiquas religiones, eam quæ *Vestam* spectat, comperior vel præcipuam fuisse: Romanis quidem. & ergo ad prisci æui scriptorumque lucem facere, siquis illustrat. Suscepi hoc fine: pergite manus & calame hanc quoque operam nauare iis, quos vetus & melior illa doctrina capit: & simul Sacris quoque nostris auctoribus, qui hæc tangunt in occasione, facem aliquam præferre. VESTA igitur, plurium sensu, Saturni ac Rheæ filia, sorores habuit Cererem, & Iunonem, ipsa natu prima: fratres, Plutonem, Neptunum, Iouem. Ita Apollodorus: Ouidius in ordine aliquid mutat, 1. Biblio-thec.

Ex Ope Iunonem memorant Cereremq́, creatam
Semine Saturni, tertia Vesta fuit.

 Nam

Nam Ops eadem, quæ Rhea. Alij tamen diſſident, & Vrani ſiue Cæli vxorem Veſtam faciunt: myſtica hæc ſunt, vt verbo abſoluam, variè tradita, ſed in re & interpretatione concordant. Nam Cæli vxor Terra fuit: ex iis omnia nata: & Veſtam ipſam paſſim Terram interpretantur. Itaque & cum Cerere quidam confundunt, quæ ipſa eſt Terra: ſed diſtinguenda, quòd hæc terra dumtaxat fertilis & frugifera; illa (Veſtam dico) ea vniuerſa. Inde & nomen petunt. vt Ouidius:

Stat vi Terra ſuâ, vi ſtando Veſta vocatur:

quaſi, quod vi ſuâ ſtet & immota libretur. Alij (vt Ser- In I. Æn. uius) *quòd variis veſtita ſit rebus. Ipſa enim* (inquit) *dicitur eſſe Terra.* Plato huc facit: qui *vndecim Deos, chorago & præſultore Ioue, incedere* facit, *eiusq́ currum* In Phædro. *ſequi:* at, inquit, μένει μὲν Εςία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη: *manet & ſiſtit Veſta in Deorum domo ſola.* Quâ domo? hoc Lib. III. mundo. quod Arnobius explicet: *Terram nonnulli Veſtam pronunciant, quòd in mundo ſtet ſola, ceteris eius partibus in mobilitate perpetuâ conſtitutis.* Vbi & ipſa Platonis verba expreſſa. Qui Plato, neſcio an hac men- XII. De Leg. te iterum: Γῆ μὲν οὖν Εςία τε, οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν. μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω τοῖς θεοῖς: *Terra & Veſta omnibus diis habitaculum ſacrum eſt: nemo igitur ſecundaria quædam templa iis inſtituat.* Et videatur hîc diſtinguere à Terrâ, & Ignem facere, vt mox è Plutarchi verbis diſcas. Nam hæc quoque crebra imò paſſiua opinio, Veſtam Ignem eſſe. Ouidius:

Nec tu aliud Veſtam, quàm viuam intellege flammam.

III. De Legib. Vox Græca adſonat, qui ἑςίαν *Focum*, ſiue ἐσχάραν appellant. Cicero: *Cumq́ Veſta quaſi focum vrbis, vt Græco nomine*

mine eſt appellata, complexa ſit. Iterumq́; alibi: *Veſta no-* 11. De
men ſumptũ eſt à Græcis. ea enim eſt, quæ illis Εςία *dicitur:* Nat.
viſq́; eius ad aras & focos pertinet. Seruius pariter, ad il-
la Virgilij: *Cana Fides, & Veſta: Veſtam,* inquit, *Reli-* In 1. Æn.
gionem dicit. quia nullum ſacrificium ſine igne eſt, ipſaq́;
in omnibus inuocatur. Veſta autem dicta ἀπὸ τῆς ἑςίας,
vt digammos ſit adiecta: ſicut Er, Ver, Enetus, Vene-
tus. Eſt igitur iſta quaſi *Publicus focus,* ſicut priuatim in
ædibus alij conſecrantur: eoque haud abſurdè Macro-
bius, *Veſtam inter Deos Penates, aut certè comitem eo-* 111. Sat.
rum, recenſet. Sed quomodo Veſta, Ignis? duplex opi- cap. 1111.
nio. Prior ad ipſam Terram reſtringit & refert: in quâ
Phurnutus. *quòd vis ignea,* inquit, *quæ in mundo eſt, hinc*
nutriatur, ac per hanc ſubſiſtat: aut, quòd fœcunda Ter-
ra etiam animalium ſit mater, quibus vis ignea vitæ eſt
cauſſa. A priore illâ cauſsâ Dionyſius eſt. qui *Veſtæ ideò* Lib. 11.
ſacrari Ignem tradit, ὅτι γῆ τε οὖσα ἡ θεὸς, καὶ τὸν μέσον Antiq.
κατέχουσα τοῦ κόσμου τόπον, τὰς ἀνάψεις τοῦ μεταρσίου ποιεῖται
πυρὸς ἀφ' ἑαυτῆς: *quòd cùm Veſta ſit Terra, atque ea*
medium mundi locum ſortita, accendat è ſeſe ſuperiores
illos ignes. Nota ſententia plurium veterum, è Terræ
vaporibus auriſque ſidera nutriri & exardere. Hac ipsâ
mente fabula, *Veſtam nutricem Iouis* eſſe, Marciano
Capellæ ſcriptum. Aliter paullo Pythagoræi, qui Ignem Lib. 1.
medium, non Terram faciebant (nobiliſſimum quippe Philoſ.
elementum in loco tali eſſe debere) atque ipſum Veſtam
dici, & *cuſtodiam Iouis* appellari. Ariſtoteles hæc tan- 11. De
git: & pleniſſimè exſequitur Plutarchus, qui lucem ei Cælo, cap. XIII.
donet. *Dicitur,* inquit, *Numa Veſtæ ædem orbiculari* In Numâ.
formâ igni perpetuo cuſtodiam circumieciſſe, non vt ad-

 ſimilaret

similaret Terræ figuram, tamquam ea Vesta esset, sed vniuersi huius Mundi, cuius medium Pythagorici Ignem esse arbitrantur: atque id Vestam appellant, & Vnitatem. Terram autem neque immobilem esse, neque in medio circumlationis sitam; sed in orbe circum ignem suspensam, neque inter eximias aut primas mundi partes censendam. Eadem Platonem volunt iam senem sensisse de Terrâ, tamquam in alio loco sitâ; mediam autem dignissimamq; regionem alteri alicui præstantiori conuenire. Summa horum, Terram mediam non esse, Ignem esse: atque hunc Vestam dici. Sed altera Phurnuti opinatio, in Terrâ ipsâ mixtum esse Ignem. pro quâ & Seruius: *Vesta enim dicitur esse Terra, quam Ignem habere non dubium est, vt ex Ætrtâ Vulcanoq; datur intellegi.* Atque hoc quidem satis* παχυλῶς: cùm & aliter constet, Terræ passim mixtos genitabiles quosdam & vitales ignes. Vides opiniones duas, siue Ignem esse hanc Deam, sed sensu vario; siue Terram ipsam. & pro hac etiam Euripides:

* crassè

Καὶ γαῖα μῆτερ, ἑστίαν δέ σ' οἱ σοφοὶ
Βροτῶν καλοῦσιν, ἡμένην ἐν αἰθέρι:
Et Terra mater, Vesta qua sapientibus
Agnominaris, ipso in aëre & sedes.

Itaque magistri Græci deriuant Ἑστίαν παρὰ τὸ ἕστασθαι, ὅ ἐστιν ἱδρύσασθαι. ἢ παρὰ τὸ ἑστάναι, ὅ ἐστιν ἐν ἑνὶ τόπῳ ἱδρῦσθαι. Sunt qui *Statam matrem* (in Festo) hanc eamdem opinentur: sed opinentur.

CAP.

CAP. II.

Quibuſdam & Venerem dici. Sed Veſtam, pro Igne ſiue Foco, antiquitus & paſsim cultam: & à quo exemplo Romæ.

ESTA igitur Veſta eſt. nam Auguſtini traditio, vt fidem habeat, vix exempla, *Veſtam etiam Venerem dici*. Ita enim ille: *Quis ferat, quòd cùm* De Ciuit. lib. IIII.
tantum honoris & quaſi caſtitatis Igni tribuerint, ali- cap. x.
quando Veſtam non erubeſcunt etiam Venerem dicere? An quia Ignis eſt, & tale Venus? an quia (vt Macrobius ſcripſit) *Phyſici terræ ſuperius hemiſphærium, cuius par-* I. Saturn.
tem incolimus, Veneris appellatione coluerunt: inferiùs cap. XXI.
verò Proſerpinæ? Sed hæc longinqua, aut aliena: magis illud Apollodori, *vnam è quattuor Heſperidibus Veſtam* II. Bibl.
eſſe. Nihil ad noſtram. quæ Græcis Latinisque culta, inter præcipua numina, fuit: atque adeò inter duodecim illa prima. Pauſanias, de ſacrificiis quæ ſollemniter in Olympiâ fiunt: Θύουσι δὲ ἑστίᾳ μὲν πρώτῃ, δευτέρῳ δὲ τῷ ὀλυμ- Lib. v.
πίῳ διΐ: *Sacrificant Veſtæ primùm, tum ſecundo loco Ioui Olympio*. Phurnuti nota huc facit: *Veſta*, inquit, *prima & poſtrema nata perhibetur, quòd in hanc* (id eſt Terram) *reſoluantur quæ ab eâ producuntur; & ab eâdem conſtituuntur. Quare & Græci ab illâ ſacrificiorum principium ſumpſerunt, & in illam poſtremò deſinebant.* Tradit & Seruius, *Nullum ſacrificium ſine Igne eſſe, Veſtamq́ in omnibus inuocari*. Ad principium, alludere aliquid Ouidij illud videatur:

-- inde precando

Dicimus, ô Vesta quæ loca prima tenes.

Etsi ipse ad vestibulum, vbi olim Focus, refert. De postremo autem loco, sic & Cicero: *Vis autem Vestæ ad aras & focos pertinet. itaque in eâ Deâ, quæ est custos rerum intimarum, omnis & precatio & sacrificatio extrema est.* Virgilius seruauit:

II. De Nat. deor.

I. Georg.

Dij patrij indigetes, & Romule, Vestaq́ mater.

Velleius: *Iupiter Capitoline, Gradiue Mars, perpetuorumq́ custos Vesta ignium, vos publicâ voce obtestor.* Et alius alia exempla obseruet. Sed ad Romanam propriè Vestam vt veniamus (id institui:) vnde ei exemplum, & quando origo? Exemplum à Troianis, atque vnà cum Æneâ in Italiam venit. Nam primitus culta in Ilio, extulitque Æneas. Virgilius:

Sic ait, & manibus vittas Vestamq́ potentem,

Æternumq́ adytis effert penetralibus Ignem.

Elatam Lauinij constituit, conditâ à se vrbe, & sede regni. Inde in Albam Longam transtulit Ascanius: & denique ab vrbe eâ matrice coloni Romam. Hoc est, quod Augustinus tetigit: *Sacra illa fatalia* (Vestæ) *quæ iam tres, in quibus fuerant, presserunt ciuitates.* Tres iam dictas, mali nempe fati, nec diuturnas. Prudentius ambiguè, vel ad *Troiam*, vel *Athenas* refert:

III. De Ciuit. cap. XVIII.

II. aduer. Symmac.

- in his quoniam Vestalis origo fauillæ

Vrbibus, vt memorant, primo de fomite sumpta est:

Sacrauitq́ focos aut Phryx, aut Graius, alumnos.

Et Athenis quidem Ignem cultum, mox dicam: sed propior tamen certiorque origo à Troianis, & Albâ: imò mansit sacrum Albæ, etiamsi Roma iam accepisset. No-

tandum

tandum est. & Iuuenalis ita intellegendus:

Ignem Troianum, & Vestam colit Alba minorem.

Scholiastes ibi vetus: *Romanos Tullo rege mouere ea sacra, & transferre voluisse: sed magnam lapidationem de cælo factam. Et iussi*, inquit, *ex libris Sibyllinis Pontifices ex* S C. *sacra Albæ renouare inde ibi perseueranti deo. & Vestam minorem dixit, ad compositionem.* Ecce, Tullo rege, notum Albam dirutam, & ciues Romam traductos: tamen sacra illa Vestæ ait Scholiastes mansisse, monitu diuino, & lapidatione territos amouere. Addit & de *libris Sibyllinis*: quid? an sub Tullo? non tunc erant, & consensu ad Tarquinium Superbum acceptos custoditosque eos referunt: ideoque pòst ex S C. liberâ rep. putem renouationem eam iussam. Additque, *perseuerasse.* quod clarius in eo meliusque scribas: *renouare. Inde ibi perseuerant. ideò & Vestam.* Sanè perseuerarunt, etiam Symmachi æuo: atque ille in epistola quadam: *Incestum Primogeniæ, apud Albam Vestalis antistitis.* Lib. IX. epist. CXX. Iterumque in epistolâ sequenti. Igitur etsi Romam inde traducta, non tamen Albæ sacra esse desierunt: sed quando traducta? Plutarchus ambigit: & *Fama est*, inquit, *Romulum etiam Ignem sacrum instituisse, & Virgines legisse, quas Vestales vocant: sed alij tribuunt hoc Numæ.* In Romulo. Propertius quidem palàm Romulo, de Tarpeiâ, quam facit sacerdotem Vestæ: Lib. IIII. eleg. IIII.

Et satis vna malæ potuit mors esse puellæ,
Quæ voluit flammas fallere Vesta tuas?

& passim; totâ Elegiâ. Sed Dionysius abit, atque adeò refellit, aitque: *Romulum dumtaxat focos singulis curiis constituisse, nullum Vestæ publicum, memorem dedecoris,* Lib. II.

coris,

coris, quod mater in Deæ eius sacerdotio subisset. Argumentum huic rei certum, quòd Vestæ ædes sita sit extra Romam quadratam, quam Romulus condidit: non futurum, si ille auctor. Nam publicum, inquit, *focum solent omnes in præcipuâ vrbis parte collocare.* Tamen & Cicero in priorem ire videatur: *Quod sacrificium tam vetus est, quàm hoc* (Vestalium) *quod à regibus æquale huic vrbi accepimus.* Si æquale, ergo à Romulo. Sed tamen communior fama ad Numam refert. de quo Liuius: *Virgines Vestæ legit, Albâ oriundum sacerdotium, & genti conditoris* (ob Iliam scilicet) *haud alienum.* Idem Dionysius, Plutarchus, alij.

De Harusp. resp.

CAP. III.

Numam templum sacrasse, atque id rotundum: viris noctu interdictum. Nulla ibi statua: & tamen vulgò eius imago.

ATQVE adcò Templum Vestæ instituit, & quidquid ad certum & sollemnem eius cultum. Id fuit situm *inter Capitolium & Palatium, medio ferè spatio:* disertè Dionysio scriptum, & extra Romulæam vrbem, quæ radicibus Palatij ferè terminabatur. Indicat & Liuius: *In Noua viâ, vbi nunc sacellum est, supra ædem Vestæ.* Nam via hæc Noua ex Palatij parte, iuncta Romano foro: & in Fori parte ipsa ædes. Condidit Numa anno vrbis quadragesimo, id est regni sui secundo. quod Ouidius ita notat:

v. Fastor.

Dena quater memorant habuisse Palilia Romam,
Cùm flammæ custos vrbe recepta Dea est.

Regis

Regis opus placidi, quo non metuentius vllum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.

Ostendit deinde olim vile, nunc ære & marmore nituisse. Ære, in tecto: sed vt opinor, aurato.

Quæ nunc ære nitent, stipulâ tum tecta virebant,
Et paries lento vimine textus erat.

Addit, rotundam olim & tunc fuisse.

Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse
Dicitur: & formæ caussa probanda subest.

Caussam addit plusculis versibus, quia Vesta Terram notat, Terra autem rotunda. Quod ipsum in Festo: *Rotundam ædem Vestæ Numa rex consecrasse videtur, quòd eamdem esse terram, quâ vita hominum sustineretur, crediderit, eamq; in pilæ formam esse, vt simili templo Dea coleretur.* Seruius amplius suggerit, *Ædem hanc potiùs quàm Templum fuisse, neque inauguratum à Numâ, ne Senatus ibi haberi posset.* Etsi tamen nefas nō fuit viros intrare, sed penetrare. Dionysius indicat: qui scribit, *de die patuisse* OMNIBVS, *at* PERNOCTARE *fas fuisse nemini masculo.* Docet & Neronis factum (in Tacito) qui *super profectione suâ veneraturus deos, adiit* XV. Annal. *Capitolium, & Vestæ quoque templum iniuit.* Sed & Piso (apud eumdem) *peruasit in ædem Vestæ.* Viri igitur intrabant, sed non pernoctabant, neque ad intima, vt dixi, penetrabant. Ideò Metellus Pontifex, sacra ab igne erepturus, apud Ouidium profatur:

Sacra vir intrabo, non adeunda viro.

nempe illa penetralia, & quò solæ Virgines ibant. In hac autem æde negant simulacrum vllum fuisse. Ouidius:

Esse diu stultus Vestæ simulacra putaui,

Mox didici curuo nulla ſubeſſe tholo.

In Corinth. Simile in Græciâ. Pauſanias: παρελθοῦσι δὲ ἐς τὸ τῆς Ἑστίας, ἄγαλμα μέν ἐστιν οὐδὲν, βωμὸς δὲ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θύουσι: *Progredientibus in Veſtæ, ſimulachrum nullum occurrit, Ara tantùm, & in eâ Veſtæ ſacrificant.* Cauſſam Faſtorum ille conditor reddit:

Ignis inextinctus templo cælatur in illo;
Effigiem nullam Veſta nec Ignis habent.

Quæ vt ita ſint, tamen Veſtæ imago paſſim in Nummis aut Statuis expreſſa; hodieque exſtat. Plinius ſedentem effingi ſolitam oſtendit, à ſtabilitate: ſed Nummi hoc amplius, & ſedentem exprimunt, & alterâ manu facem, alterâ diſcum ſiue pateram libatoriam præferentem: cum inſcriptione, VESTA. P. R. QVIRITIVM. De Face, ad ignem pertinet: de Diſco, ad ſacrificia ſollenniter & perpetim oblata. Suidas Tympanum ei tribuit: neſcio an in veteribus ſpectionibus obſeruatum. Γῆς ἄγαλμα. inquit. γυναῖκα πλάττουσι τὴν ἑστίαν, οἱονεὶ τὴν γῆν τύμπανον βαστάζουσαν, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτὴν συγκλείει: *Terræ effigies. mulierem formant Veſtam, tamquam Terram, Tympanum præferentem: quoniam ventos terra intra ſe concludit.*

CAP.

CAP. IIII.

Aliud ab Augusto Vestæ templum. item de Regiâ, & Atrio Vestæ.

ATQVE hoc Vestæ igitur templum: éstne aliud? aliud, Falsum, & Verum. Falsum, quod antiquarij hodie adtribuunt, ad Tiberim, iuxta Forum Piscarium, sub Auentino. Ædicula exstat; formâ rotundâ, & extra murum interiorem columellæ XVIII. velut porticum formant. Quia rotunda, quia extra pomœrium Romuli, faciunt veterem illam Numæ esse. Falli arbitror. nec assertor huic opinioni, in isto quidem loco, erit: & quis nescit aliorum quoque Deorum templa sæpe eâ formâ fuisse? Quod autem extra Romuli pomœrium: valdè quidem. etiam extra Numæ: sed antè docuimus, hanc veram à nobis descriptam, item extra finitionem illam fuisse. Ergo hæc valeat: altera est vera, & à me eruenda, in Palatio collocanda. Ouidius in extremâ Metamorphosi palàm de eâ:

Vestaq́ Cæsareos inter sacrata penates,
Et cum Cæsareâ tu Phœbe domestice Vestâ.

Viden' duo numina in Palatio dicata, Vestam & Apollinem? Quod idem poëta clariùs etiam, in Fastis:

Aufert Vesta diem. cognati Vesta recepta est Lib. IIII. extremo.
Limine: sic iusti constituere patres.
Phœbus habet partem, Vestæ pars altera cessit:
Quod superest illis, tertius ipse tenet.

Diem quartum Kalendarum Iunij, inquit, *Vesta aufert*. Quare? suntne tunc Vestalia? non illa prisca quidem,

 quæ

quæ incidunt in quintum Idus Iunij, ipſo Ouidio atte-
Lib.vi. ſtãte,& marmoreis Faſtis. Nam in his hodie inſculptum eo die legitur, VEST. NF. PR. quod ſignificat, VESTALIA. NEFAS PRÆTORI. Prior autem ille dies iiſdem Faſtis in Aprili non-ſignatur: quia nouellus, & dedicationis modò index. Nam Auguſtus, cùm omnino in Palatio habitare vellet, & mos tamen ac cerimonia haberet Pontificem Max. in domo publicâ, iuxta Veſtæ, habitare: ipſe Veſtam potiùs ad ſe tranſtulit, & Sc. partem domus ſuæ publicauit, atq; alteram illi conſecrauit. Ouidius notat, Patres ita cenſuiſſe: qui ſcilicet proni tunc valdè in Principum deſideria ſiue affectus. Et poëta quidem clariſſimè: ſed & in aliis ſcriptoribus ſunt quæ eò ducant.
Li.LIIII Dio ſcribit: Ἐπειδή τε τοῦ Λεπίδου μεταλλάξαντος ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη, οὔτ' οἰκίαν τινὰ δημοσίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρος τι τῆς ἑαυτοῦ, ὅτι τὸν ἀρχιερέα ἐν κοινῷ πάντως οἰκεῖν ἐχρῆν, ἐδημοσίωσε: *Poſtquam Lepido mortuo Pontifex max. deſignatus eſt* (Auguſtus) *nullam domum publicam accepit, ſed partem ſuæ, quoniam omnino Pontificem in publico habitare oportebat, publicauit*. Imò non partem tantùm, ſed mox totam.
Lib.LV. Ita enim idem ſcriptor: Ὁ δ' αὔγουστος τὴν οἰκίαν οἰκοδομήσας, ἐδημοσίωσε πᾶσαν, εἴτε διὰ τὴν συντέλειαν τὴν παρὰ τοῦ δήμου οἱ γενομένην, εἴτε ὅτι ἀρχιερεὺς ἦν, ἵν' ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα καὶ τοῖς κοινοῖς οἰκοίη: *Auguſtus domum cùm exædificaſſet, totam publicauit: ſiue quia collato ære à populo ſtruxerat, ſiue quia Pontifex max. cùm eſſet, vt in propriis ſimul & publicis ædibus habitaret*. Secunda cauſſa veriſſima eſt. Suetonius, de Iulio Cæſare:
Cap.XLVI *Habitauit primò in Suburrâ, poſt autem Pontificatum max. in Sacrâ viâ, domo publicâ*. Agnoſcíſne
Domum

Domum publicam in Pontifice? & quidem Sacrâ viâ: an non in *Regiâ* ipsâ? Ita enim præire idem ille Dio, bonus ad antiqua ductor, videtur, post superiora illa è libro LIIII. verba. Nam addit: Τὴν μέντοι τοῦ βασιλέως τῶν ἱερέων ταῖς ἀειπαρθένοις ἔδωκεν, ἐπεὶ ὁμότοιχος ταῖς οἰκήσεσιν αὐτῶν ἦν: *Nihilominus illam, quæ Pontificis erat, Regiam Vestæ Virginibus dono dedit, vt quæ contigua earum ædibus esset*. Itaque olim in Regiâ habitabant, in propinquo, & velut inspectores Virginum arbitrique, vt mox dicam: sed Augustus spreuit (parua enim hæc Regia) & colorem publici loci in priuato quæsiuit. * Alibi etiam de hac Principum domo publicâ memini me legere, & adnotare, nec ab alio fonte. At monui, exiguam hanc Regiam fuisse. Ita palàm Ouidius: In Plinij Panegyr.

Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia PARVA *Numæ*.

Meminit Cicero: *Nuper quidem ad Regiam me pænè confecit*. Horatius: Pro Mil.

Vidimus flauum Tiberim, retortis Lib. I. Odar.
Littore Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta Regis
Templaq; Vestæ.

Ibi Scholiastes: *Regiam dicit Numæ Pompilij, qui ad Vestæ suam habuit regiam*. P. Victor, in descriptione vrbis: *Regia Numæ, & Templum Vestæ*. Ibidem & *Atrium Vestæ*; quod Regiæ huic adiunctum. etsi Ouidius confundere videatur:

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Nempe & ille locus pars Regiæ erat: non ipsa illa tota.

Hoc Atrium Virginum habitationi seruiebat, vt Regia
Lib. I. cap. XII. propriè dicta Pontificum. Agellius: *Virgo Vestalis simul est capta, & in Atrium Vestæ deducta:* sicut nupta in domum. Plinius: *Virgines cùm vi morbi Atrio Vestæ coguntur excedere, matronarum curæ custodiæq; mandantur.* Obserua igitur illîc egisse: sed vi morbi exisse, quia locus scilicet parum laxus, nec ægrorum curæ. Etsi maior tamen, iam ab Augusto, Regiâ etiam, vt dixi, iis concessâ: sed neque sic amplus.

CAP V.

Vestales sacerdotes, Virgines captas. quo æuo? quo numero?

SATIS de ipsâ Deâ, & templo: de ministerio alioque eius cultu videamus. Ministræ Vestales fuêre, atque eæ Virgines. In Ouidio duplex caussa. Prior, quòd Iuno & Ceres, sorores Vestæ,

Vtraque nupserunt: ambæ peperisse feruntur:
Restitit impatiens de tribus vna viri.

nempe hæc Vesta. Ergo,

Quid mirum, virgo si virgine læta ministrâ,
Admittit castas in sua sacra manus?

Altera caussa, quòd Vesta Ignis, qui nihil gignit,

Nataq; de flammâ corpora nulla vides.
Iure igitur virgo est, quæ semina nulla remittit,
Nec capit: & comites virginitatis amat.

Cicero & duas alias dedit: *Vestæ colendæ*, inquit, *virgines præsunt, vt aduigiletur faciliùs ad custodiam ignis: & sentiant mulieres, in naturâ feminarum omnem castitatem*

tatem peti. Aduigilent faciliùs. quare? quia liberæ à viro, prole, aliis curis. Castitatem peti. quomodo? cùm virgines placere Diis vident, ipsæ, pro parte suâ quæque, sint castæ. Alij libri, *pati* habent, non *peti*. Tum mallem, *mulieres, naturam*. Potest & ab exemplo esse. nam Plutarchus scribit, *in Græciâ quoque, vt Athenis & Delphis, & sicubi seruatur æternus ignis, præesse si non Virgines, tamen Viduas & à viro castas*. Eius ergô Romæ obtinuit, vt paruæ & tenerâ ætate caperentur, certæ pudicitiæ, & vitij expertes. Labeo Antistius scripsit, *minorem quàm annos sex, maiorem quàm annos decem natam, capi fas non esse*. Prudentius aspicit:

Ac primùm paruæ teneris capiuntur in annis, 11. contra Sym.
Antè voluntatis propriæ quàm libera secta
Iusta maritandi condemnet vincula sexus.

Et Augustus, apud Suetonium: *Cùm in demortuæ Vestalis locum aliam capi oporteret, ambirentq; multi ne filias in sortem darent: adiurauit, si cuiusquam neptium suarum ætas competeret, oblaturum se fuisse eam.* Cap. xxxi De ætate, palàm vides: & hoc quoque, ęgrè parentes in hanc velut custodiam, & adactam virginitatem, suas dedisse. Etsi multæ tamen non erant, nec crebræ istæ lectiones. Nam Numa in vniuersum quattuor eas instituit, cepitque: *Geganiam, Veraniam, Canuleiam, Tarpeiam:* vti nomina hæc à Plutarcho produntur. Duas deinde alias Seruius Tullius addidit, vt Plutarchus: siue ante eum potius Tarquinius Priscus, vt Dionysius adscrit. & addit, *ad suam ætatem eum numerum sic mansisse*. Quò fortasse Valerius respexit, cùm de hoc Tarquinio: *Dilatauit imperij fines, cultum deorum nouis sacerdotiis auxit.*

Neque

Neque enim legere memini, de aliis ab eo ſacerdotibus inſtitutis. Ceterùm de numero iſto, etiam Feſtus: *Sex Veſtæ ſacerdotes conſtitutæ ſunt, vt populus pro ſuâ quiſque parte haberet miniſtram ſacrorum: quia ciuitas Romana in ſex eſt diſtributa partes, in primos ſecundóſque Titienſes, Ramnes, Luceres.* Vnus Ambroſius aliter,

Epiſt. 11. contra Sym. qui ſeptem eas facit. *Quot tamen illis Virgines præmia promiſsa fecerunt?* (puto, *ferunt*, legèndum) *vix ſeptem Veſtales capiuntur puellæ.* An tamen non *ſex* potius ibi reſcribendum? an Auguſtum, qui pleraque ſacerdotia numero, etiam Veſtale hoc cenſemus auxiſſe? Aliud quod ſuſpicer non habeo. nam quod quidam prætendunt aut excuſant, *Veſtalem maximam* extra ſenarium illum numerum fuiſſe, ab Ambroſio autem includi: quis dicit? aut quæ ratio eſt? Quin vel maximè ea Veſtalis, & in miniſterio ſacrorum ſolâ ætate antecedens.

CAP. VI.

Alia in capiendo ſpectata, ſeruatáque. Sortem, aut Oblationem, interueniſſe.

QVOT captæ fuerint, vidimus: nunc & Modum capiendi colluſtremus. Hoc enim verbo ſollenniter vtebantur: cauſſamque dat Agellius. *Capi virgo propterea dici videtur, quia Pontificis maximi manu prehenſa, ab eo parente, in cuius poteſtate eſt, veluti bello capta abducitur.* Cepit primas ipſe Numa: & vt Dionyſius ait, *ius deinceps capiendi voluit apud Reges eſſe.* At pulſis Regibus, Pontifex maximus in locum venit: ſed non liberâ prorſus electione, legibuſque ſuis adſtri-

adſtrictâ. E quibus *Papia* fuit (in Agellio) *quâ cauetur, vti Pontificis maximi arbitratu, virgines è populo viginti legantur: ſortitioq́ in concione ex eo numero fiat: & cuius virginis ducta erit, vt eam Pontifex max. capiat, eaq́ Veſtæ fiat.* Ait primùm, *Pontificis arbitratu legi.* quo ſenſu? nempe vt ius probandi reiiciendiq́; ipſe habeat, & ſitne idonea diiudicandi. Nam non Ætatem ſolùm, ſed Genus, Corpus, quæque adhærent, inſpici ſolent, & vt omnia apta honeſtaque miniſterio eſſent. In Genere quidem, ne, *cuius parentes alter ambóve ſeruitutem ſeruiſſent: aut in negotiis ſordidis diuerſantur.* Item excuſari, *cuius pater Flamen, Augur, Quindecimuir, aut Septemuir, aut Salius eſt:* & talia minuta, quæ in Agellio legas. In Corpore, *ne linguâ debili, ſenſúve aurium deminuta, aliáve quâ corporis labe inſignita ſit.* Quæ adhærent: *vt patrima ſit & matrima, vt ne emancipata ſit:* & talia, dicto loco videnda. *Sequebatur in lege, Virgines viginti.* Magno ſatis numero, ad vnam dumtaxat capiendam: ſed cauſſa eſt, vt ſors leuior accidat, ſparſa ſic per plures. Addit, *E populo.* Toto, inquam, populo, non è patriciis tantùm, ſed & plebeiis. Imò verò Auguſti æuo, præter legem moremq́ue veterem, etiam ex libertinis captæ. Dio Caſſius: Ἐπειδή τε οὐ ῥᾳδίως οἱ πάνυ εὐγενεῖς τὰς θυγατέρας ἐς τὴν τῆς Ἑστίας ἱερατείαν ἐπεδίδοσαν, ἐνομοθετήθη καὶ ἐξ ἀπελευθέρων γεγενημένας ἱερᾶσθαι: *Quoniam haud promptè ij qui planè nobiles erant, filias ſuas ad Veſtale ſacerdotium darent, Lege ſtatutum eſt etiam è Libertinis natas poſſe capi.* Sequitur, *Sortitionem in concione fieri.* In concione, comitiis, puto, Curiatis: vt coram teſtibus res fieret, & dignitas ſacerdotio

Lib. I. cap. XII.

Lib. LV.

adcreſceret dignitate actionis. Sortitio autem adhibita, vt quaſi diuinitus legi excerpique è pluribus talis videretur. Facit huc Suetonij illud ſuprà, *Ambirentq́, multi ne filias in ſortem darent*. Tangit & Sortem Dio, poſt ſuperiora illa verba, additque: *cùm ſortitio facta eſſet, Libertinam nullam tunc ductam*. Nec tamen ſemper ad Sortem ventum: Oblatio locum habebat, & talis (ſi apta) præferebatur. In Agellio: *Si quis honeſto loco natus adeat Pontificem maximum, atque* OFFERAT *adſacerdotium filiam ſuam, gratia Papiæ legis per Senatum fit*. Omittitur ſcilicet, Sc. interueniente, ſortitio. Vox Auguſti huc ſpectabat, *Si neptium ſuarum competeret ætas,* OBLATVRVM *ſe fuiſſe eam*. Taciti item narratio: *Retulit Cæſar (*tanquam Pont. maximus) *capiendam Virginem in locum Occiæ: egitq́, grates Fonteio Agrippæ, & Domitio Pollioni, quod* OFFERENDO *filias, de officio in rempublicam certarent*. Addit deinde in ipsâ oblatione electionem & arbitrium: & *prælatam Pollionis filiam, non ob aliud, quàm quòd mater eius in eodem coniugio maneret*: id eſt, vniuira eſſet. quæ ipſa ſpecies aliqua caſtitatis. Habet deinde lex, *Eam Pontifex Max. capiat*. Atque ipſa verbâ ſollennia, ex libro primo Fabij Pictoris, recenſet illuſtris Noctium ſcriptor: SACERDOTEM. VESTALEM. QVÆ. SACRA. FACIAT. QVÆ. IOVS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPLO. ROMANO. QVIRITIBVS. Q. VTI. QVÆ. OPTVMA. LEGE. FOVIT. ITA. TE. AMATA. CAPIO. Adiicit Agellius: AMATA *inter capiendum à Pontifice max. appellatur, quoniam quæ prima capta eſt, hoc fuiſſe nomine traditum eſt*. Sed vbi prima capta? Si Romæ, &

mæ,& à Numâ: Plutarchus redarguit,qui quattuor nominat, nec vllam inter eas *Amatam*. Sin Albæ, aut Lauinij; hoc neſcio, & in medio relinquo.

CAP. VII.

Diſciplina captarum: gradatio & adſcenſus: tempora miniſterij: & Virgo Maxima.

SED iam igitur captæ, & ſic puellæ ac teneræ: quid deinde? Diſciplina ſequitur, & quomodo ad miniſteria ſua factæ. Deducebantur in Atrium Veſtæ, atque ibi à ſenioribus ad ritus & cerimonias omnes (pluſculæ erant) inſtructæ. Nam in tres velut claſſes, etſi paruus hic numerus, diuidebantur: Diſcentium, Exercentium, Docentiumque. Seneca, De Vitâ Beatâ: *Virginum Veſtalium more, quæ annis inter officia diuiſis,* Cap. xxix. *diſcunt facere ſacra, & cùm didicerint, docent.* Dionyſius etiam diſtinctius: *Tempus tricennale manere eas oportet, caſtas & à nuptiis vacuas, ſacra ex more facientes. quo tempore decem annos diſcere debent, decem ſacris operari, decem docere.* Pulchra diuiſio: & eadem alibi in Plutarcho. Itaque non niſi xxx. annos obligabantur, *An ſeni ger. ſit Reſp.* & poſt id tempus licitum nubere, haud peſſimâ adhuc ætate. Nam pone ab anno VII. (id licebat) ingreſſam: ergo anno XXXVII. fas virum quærere, & ætate etiam frui. Ambroſius hoc irridet: *Qualis eſt iſta non morum pudicitia, ſed annorum? quæ non perpetuitate, ſed ætate præſcribitur?* Ergo & interdum nubebant. vt illa in Prudentio,

Nubit anus veterana, ſacro perfuncta labore:

etsi antiquitus obseruatum, infaustas ferè & parum lętabiles eas nuptias fuisse. Sed, vt dixi, non nisi triginta annis obligabantur: antè autem nefas excedere. Ideo Sym-
Lib. IX. epist. CXII. machus, vt Pontifex, Vestalem quandam increpat: *Dicis ante annos legibus definitos Vestali secreto velle decedere, nondum credo rumori, sed assertionem tuæ vocis exspecto.* Hoc illam tunc sub Christianis Principibus ausam opinandum est, nostræ religionis zelo siue velo: sed olim silendum manendumque, aut in mundo pœna erat. An eadem autem annorum terminatio Albæ, vnde oriundum hoc sacerdotium? Dionysius abnuat, si ver-
Lib. I. ba eius germana, de Iliâ: πενταετὲς δ' οὐκ ἐλάττω χρόνον ἔδει ἁγνὰς διαμεῖναι γάμων: *Quinquennio autem, nec minus, oportebat à nuptiis castas manere.* Itáne quinquennio tantùm? vanitas: imò πεντηκονταετὲς, *quinquaginta annos*, in Dionysio legendum, vt lex Albana paullo durior Romanâ etiam fuerit. quod Liuius subindicat, qui tradit de hac ipsâ Iliâ, *perpetuâ virginitate spem partus ei ademptam:* & item Zonaras, qui, παρθένον διὰ βίου, *virginem perpetuam* dicit. Consideretur. ego obseruo, plerasque ad vltimam ætatem in sacerdotio perseuerasse: & exemplum in Tacito, de Occiâ: quam scribit, *septem & quinquaginta per annos summâ sanctimoniâ, sacris Vestalibus præsedisse.* Ergo XX. circiter annos mansit, vltra suum tempus. Quod *Præsedisse* ait, non traho ad dignitatem, & quasi *Maxima* fuerit (vix anni illi admittant:) sed omnes *Præsidere* sacris, itemque *Antistites* vel *Antistitæ* dicuntur. Liuius apertè, de omnibus: *vt assiduæ templi antistites essent.* & Symma-
Lib. IX. chus: *Primogeniæ dudum apud Albam Vestalis antistitis.*

stitis. Etsi ordo tamen inter eas fuit, sed ministerij & ætatis. Vna enim quæ vetustissima, *Maxima* dicebatur. Ad ætatem, inquàm, id referendum. atque ita Ouidius:

Igne cremat vitulos, quæ NATV MAXIMA *virgo est*. IIII. Fast.

Suetonius, Iulio: *Testamentum eius demandatum vir-* Cap. LXXXIII.
gini Vestali Maximæ. Idem, in Domitiano: *Damna* Cap. VII.
tam ab eo Corneliam virginem Maximam: quæ malè
in Plinij epistolis, *Cornelia Maximilla*. In lapidibus Lib. IIII. ep. st XI.
sæpe: V. V. MAXIMÆ. quod est, *Virgini Vestali Max*
Quæ ipsa Dioni ἡ πρεσβεύουσα: & Tacito, *Vestalium ve-* Li. LIIII XI. Ann.
tustissima nominatur.

CAP. IIX.

Munera earum, primumq; tutela Ignis. Perpetuum hunc fuisse: si desiisset, pœna Virginum & flagra: iterumq; instauratio.

NVMERVM, *Capturam*, *Disciplinam*, *Ordinem*, habemus: ad *Munia* earum transeamus. Neque enim vacuæ vnquam aut feriatæ habitę: sed plures frequentesque operæ, & mireris tam paucas suffecisse. Tria præcipua, in quibus deditæ: *Vigilare*, *Adseruare*, *Sacrificare*. Vigilia ad Ignem spectauit, quem sine intermissione ali opus, & reparari. Itaque *Æternum* siue *Sempiternum* dicebant. Cicero: *Virginesq; Vestales* II. De
in vrbe custodiunto ignem foci publici SEMPITERNVM. Leg.
Silius:

Et vos virgineâ LVCENTES SEMPER *in arâ*
Laömedonteæ Troiana altaria flammæ.

Florus, de Numâ: *In primis focum Vestæ virginibus co-*

lendum dedit, vt ad ſimulacrum cæleſtium ſiderum cuſtos imperij flamma vigilaret. Vult, ſicut ſidera æternùm lucent, ſic debere, virginum aſſiduâ curâ atque operâ, hunc Ignem. Atque ita erat. Nam ignis σβέσιν (ait Dionyſius) ὑπὲρ ἅπαντα τὰ δεινὰ Ῥωμαῖοι δεδοίκασιν, ἀφανισμοῦ τῆς πόλεως σημεῖον ὑπολαμβάνοντες, ἀφ' ἧς ποτ' ἂν αἰτίας γένηται: *exſtinctionem, ſuper omnia grauia & timenda, Romani timent: interitus aut imminutionis reipublicæ id ſignum interpretantes, à quacumque tandem cauſsâ euenerit.* Li-
Lib. xxviii. uius cum eo: *Plus omnibus aut nunciatis peregrè, aut viſis domi prodigiis, terruit animos hominum ignis in æde Veſtæ exſtinctus.* Et miſeras Virgines, ſi eueniſſet. Nam *ignis Veſtæ* (ait Feſtus) *ſiquando interſtinctus eſſet, verberibus afficiebantur à Pontifice.* Sed pudore virgineo tamen ſaluo, *in loco obſcuro, & velo medio interpoſito,* vti Plutarchus notauit. Exempla autem huius caſtiga-
Lib. I. cap. I. tionis in hiſtoriâ. vt Valerio: *P. Licinio Pontifici Maximo virgo Veſtalis, quia quadam nocte parum diligens ignis æterni cuſtos fuiſſet, digna viſa eſt quæ flagro admo-*
Lib. xxviii. *neretur.* In Liuio: *Ignis in æde Veſtæ eſt exſtinctus, cæſáque flagro Veſtalis, cuia cuſtodia noctis eius fuerat.* Nota de *Flagro* vtrobique: quæ ſeruilis caſtigatio. nota etiam de *cuſtodiâ eius noctis*, vt per vices iuiſſe videatur, & ſingulæ ſuis noctibus dumtaxat excubaſſe. Quod ſi autem exſtinctus; ſua & certa ratio accendendi iterùm erat: quam Dionyſius alibi ſe dixiſſe profitetur; ſed nempe in libris, quos fatum inuidit. Eſt ea tamen in Feſto: & *Mos erat*, inquit, *tabulam felicis materiæ tamdiu terebrare, quouſque exceptum ignem cribro æneo Virgo in ædem ferret.* Quam rationem eliciendi ignis Simplicius in

in Aristotelem etiam agnoscit: Ἀπὸ ξύλων ᾗ πῦρ ἐκβάλλουσι, θάτερον τῶν ξύλων, ὡς τέρετρον, ἐν θατέρῳ περιστρέφοντες: *Ignem è lignis excutiunt, alterum lignorum, tanquam terebram, in altero circumuertentes.* Tangit & Isidorus Pelusiota: & hodie adsiduè vsurpant occidui orbis Indi. Similem cerimoniam Græcis fuisse, Plutarchus tradit: sed paullo diuersam. Nam siquando sacer ibi ignis deuixit, *negant eum fas esse ex alio igne accendi, sed nouum parandum eliciendumq́ ex ipso Sole. Quod faciunt scaphiis siue vasculis, quæ cauata sint æqualibus lateribus rectangulis trigonis: deuergunt autem ex circumferentiâ in vnum centrum. Cùm igitur Soli opponuntur, vt radij eius in ipsum centrum cogantur & implicentur, aëre attenuato, fomenta leuißima & siccißima apponunt, quæ facillimè per renixum & reflexionem concipiant accensum ignem.* Hæc ita alibi: Romæ, vt dixi. Addo, etiam sine interstinctione vllâ Ignis, solere nouum accendi, nouo anno. Macrobius: *Primâ die Martij, ignem nouum Vestæ aris solent accendere, vt incipiente anno cura denuò seruandi nouati ignis inciperet.* Ouidius:

III. De Cælo.

Lib. II. epist. x.

Lib. I. Saturn. cap. XII.

Adde, quòd arcanâ fieri nouus ignis in æde
Dicitur, & vires flamma refecta capit.

Vterque adducit, & argumentum habet, pro Martio, duce olim anni: vt sciamus annum, cùm Vestales à Numâ institutæ, nondum sic auctum & correctum. Nam Martius certè posteà non princeps. Addit Ouidius: III. Fast.

Vesta quoque vt niteat folio velata recenti,
Cedit ab Iliacis laurea cana focis.* *id est, vetus

Eodem illo primo die reliqua scilicet innouabant, & laurus veteres tollebant, nouas surrogabant.

CAP.

CAP. IX.

Seruabant & imperij pignus, variâ interpretatione: etsi plerique ad Palladium trahant. Quid illud, vnde, vbi?

ALTERVM Munus dixi fuisse, *Adseruare*. Quid autem? arcanum IMPERII PIGNVS, vt appellabant. Liuius: *Vestæ ædem petitam, & æternos ignes, & conditum in penetrali fatale imperij pignus.*

Lib. xxvj.

Lib. ix. Lucanus:

--in abstruso pignus memorabile templo.

vj. Fast. Ouidius:

Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ.

iii. Controu. lib. i. Seneca pater: *Veniet ad colendum Romani imperij pignus carnificis manu incesta?* Quid autem pignus istud & cuiusmodi fuerit, in arcanis habebant: & ideò variant auctores. Dionysius ait: Εἰσὶ δέ τινες οἵ φασιν ἔξω τοῦ πυρὸς ἀπόρρητα τοῖς πολλοῖς ἱερὰ κεῖσθαι τινὰ ἐν τῷ τεμένει τῆς θεᾶς, ὧν οἵ τε ἱεροφάνται τὴν γνῶσιν ἔχουσι καὶ αἱ παρθένοι: *Sunt qui asserant, præter ignem, arcana & multitudini non efferenda sacra, in deæ templo esse deposita, quorum Pontifices notitiam habeant, itemq́ ipsæ Virgines.* Addit signum huic rei certum, quod cùm templum olim arderet, L. Metellus Pontifex, trepidantibus Virginibus, irrupisse in ardens penetrale dicitur, & Sacra è flammis eripuisse: id quod subscriptum statuæ eius in Capitolio legebatur. Iterumque Dionysius: *Huic rei confessæ, addunt coniecturas suas. alij seruari sacrorum partem è Samothraciâ, quæ Dardanus Troiam, Æneas in Italiam aduexerit: alij*

alij cælo delapsum Palladium, quod verum idem Æneas adsportarit. nam falsum & adsimilatum Achiuos furto sustulisse. Hæc ille: videamus. Prima opinio de *Sacris Samothracum*, quæ & in Plutarcho expressa: *censere* In Camillo. *quosdam, deos Samothracum hic condi.* quos cum Penatibus alij confundunt. Videaturque Tacitus in hac parte, vbi de Neroniano incendio: *Numæ regia, & delubrum* xv. Ann. *Vestæ, cum Penatibus populi Romani exusta:* quasi Penates ecce illîc asseruati. Sed potest & aliter capi, vt Vestæ delubrum, itemque Penatium templum, haud procul inde in Veliâ, sint exusta. Altera opinio, de *Palladio*, quæ in vulgus maximè recepta est, & nobile illud fecit ac decantatum. Quid appellamus? Palladis minutam effigiem, Græcanicâ sermonis formâ. Eustathius: τὰ τῆς πάλλαδος εἴδωλα, παλλάδια τοῖς παλαιοῖς ὀνομάζονται: In I. Iliad. *Palladis imagines Palladia antiquis appellantur.* Multa super isto multi: Apollodorus intellegendo sufficiet. *A cælo hoc delapsum est, & Ilo regi traditum. Erat au-* III. Bibl. *tem magnitudine tricubitale: habitu quasi ingredientis: dextrâ hastam sublatam præferebat, sinistrâ fusum & colum.* Exstant in gente Iuliâ Numi, quibus Æneas insculptus visitur, sinistrâ Anchisem humeris tolerans, dextrâ Palladium istud gestans. Itaque plurium, vt dixi, hęc opinio. Liuij, vt apparet: *Quid de æternis Vestæ ignibus,* Lib. v. SIGNOQVE, *quod imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar?* Signo, nempe hoc Palladis. Lucani certè:

- nulliq; adspecta virorum
Pallas, in abstruso pignus memorabile templo.

Obserua, *nulli virorum:* solis ergo Virginibus fas videre. Idem poëta, de Vestali:

Lib. I. *Troianam soli cui fas vidisse Mineruam.*

Sed nec Pontifici Maximo fas: etsi esse sciebat & coli, ex Dionysio suprà adstructum. Itaque nec impune Metello fuit vidisse, vt seruaret. Plinius: *Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amissus incendio, cùm Palladium raperet ex æde Vestæ.* Ceterùm & Cicero in hac Phil. XI. sententiâ: *Qui* (Brutus) *ita conseruandus est, vt id signum quod de cælo delapsum Vestæ custodiis continetur: quo saluo salui sumus futuri.* Nam ait, *de cælo lapsum.* Propertius:

Lib. IIII. el. IIII. *Palladis exstinctos siquis mirabitur ignes,*
Ignoscat, lacrimis spargitur ara meis.

Vbi & ipsum cultum ignium Palladi adscribit. Tertiam Camillo. opinionem licet addere, ex Plutarcho: *Qui plus in his rebus volunt sapere, duo Dolia haud magna recondi aiunt. atque vnum ex iis plenum esse, obsignatúmque; alterum vacuum. vtrumque tamen Solis virginum oculis vsurpandum.* Quæ dant & capiunt lucem è Lampridio, in Eligabalo: *Qui penetrale,* inquit, *sacrum auferre est conatus. cumq́; Seriam* (siue Dolium) *quasi veram rapuisset, quam Virgo Maxima falsam monstrauerat, atque in eâ nihil repperisset, applosam fregit.* Sed idem Lampridius an non subindicat in ipsâ Seriâ Palladium hoc fuisse? Nam de eodem principe, an pecude, ait: *Signum quod Palladium esse credebat, abstulit.* Incerta hæc igitur, & bono religiosóque animo Dionysius: *Ego,* inquit, *adseruari à Virginibus non Ignem solum, sed & Sacra quædam vulgo incognita, multis inditiis colligo: sed quæ ista sint, neque me, neque alium qui religiosè deos & diuina colit, inquirere curiosè oportere arbitror.* Atque ipsi

ſanè Romani velabant, ſi non vetabant. Itaque in operto habebant, in adyto & Penetrali, quod *Penum* vocabant. Feſtus: *Penus vocatur, locus intimus in æde Veſtæ tegetibus ſeptus: qui certis diebus circà Veſtalia aperitur. Ii dies religioſi habentur.* De eodem etiam Lampridius: Impius ille Eligabalus *Penum Veſtæ, quò ſolæ Virgines, ſoliq; Pontifices adeunt, irrupit.* Ergo & Pontifices? apparet, ſed non vt viderent. Adire, hoc ſatis iis fuit. Sed nónne ipſe Eligabalus, exemplo omnium Principum, tunc Pontifex maximus? certè, & Numi centeni dicunt. Quid ergo Lampridi culpas? hactenus non potes, niſi quòd abſtulit tamen, & conatus videre. Nefas. atque ita Herodianus, vt prodigioſam rem narrat: quòd Commodi imperio *Veſtæ templum arſerit, & nudum viſum ſit Palladium, quod Romani & colunt maximè & celant: viſum, dico, tunc primùm poſt allatum ab Ilio in Italiam.* Legas, & hæreas. ergóne *tunc primùm*? Atqui & à Metello Pontifice raptum ex incendio, & conſpectum vnà dicas (vnde enim oculi aliter amiſſi?) & in Dione ſcriptum, ſub Auguſto *Veſtam arſiſſe, & Virgines Palladium extuliſſe, ac poſuiſſe in domo Auguſti.* Sed dicere licet ac credere, *nudum*, non viſum, quod in Herodiano erat: ſed velamento ſuo, ſiue Seriâ, obductum. Ac talis fortaſſe in Statio ſenſus, & alluſio: vbi Tydeus Palladi vota faciens, ait,

Lib. I. · Lib. LIIII. · Lib. II. Thebaid.

Peruigilemq; focis ignem longæua ſacerdos
Nutriet, arcanum non inſpectura pudorem.

Hîc Scholiaſtes vetus: *Arcanum Pudorem dicit, aut eius ſimulacrum verum, id eſt Palladium: quo quidam* (Metellus) *quondam viſo, priuatus eſt viſu: aut virginitatem*

D 2

tem eius. Etsi magis pro verbis Statij videatur altera interpretatio de *Virginitate*, siue Virginal mauis dicere: atque eam partem in hoc signo semper, religione quadam, obuelatam fuisse. Non ita in aliis, quæ nudare, lauare, vngere sollenne erat. Satis de Palladio. vnum ex

Lib. VI. Dionysio subtexo ambiguæ vel obscuræ notitiæ: *Nautium quemdam è comitibus Æneæ, sacerdotem Mineruæ Vrbicæ fuisse, eiusq́; simulacrum secum Troiâ extulisse. quod*, inquit, *asseruabant alij ab aliis suscipientes, quicumque eius gentis essent*. Estne de isto nostro, an alio? an iam olim dumtaxat adseruauit ea gens, ante conditum Vestæ templum? Etsi Cedrenus *à Romulo Martis ædem sacratam* vult, *& in eâ repositum tunc Palladium*. Ouidius etiam de auctore vel aduectore Palladij satis

VI. Fast. incertò:

*Diomedes.

Seu genus Adrasti, seu furtis aptus Vlysses,*
Seu pius Æneas, eripuisse ferunt.
Auctor in incerto est. res est Romana: tuetur
Vesta, quòd assiduo lumine cuncta videt.

CAP. X.

Sacra etiam assidua faciebant. an & Aquæ curabant? an Draconi? hæc inquisita: & aliquid de Deo Fonte.

TERTIVM dixi Munus *Sacrificare*. Atque id adsiduum penè erat, diu noctuque. Seneca, de Pro-

Cap. V. uidentiâ: *Quid porrò? non est iniquum nobilissimas Virgines ad sacra facienda noctibus excitari, altissimo somno inquinatas frui?* Prudentius:

Ho

Hoc illud meritum est, quod continuare feruntur
Excubias, Latij pro maiestate Palati. 11. contra Sym.

Et in Numis passim Vestalis sacrificans, ipso habitu quem Festus describit: *Armata virgo dicebatur sacrificans, cui lacinia togæ in humerum reiecta.* De quo cultu aliquid & idem Festus: *Suffibulum, vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales cùm sacrificant, semper habent: idq́ fibulâ comprehenditur.* De sacrificiis autem ipsis, aut eorum ritibus, longum & tenue sit hîc dicere: omitto. quod dubium sit, magis inquirò. Etiámne Aquæ Virgines curabãt? Ex Suidâ hoc adstruitur: Νούμας τὰς ἑστιάδας παρθένους τοῦ πυρὸς καὶ ὕδατος τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν προέταξε: *Numa Virgines Vestales* IGNIS ET AQVÆ *curam habere demandauit.* Totidem ferè verbis hoc legas in Georgio Cedreno. Cur tamen alij veterum silent? aut quę hęc Aquę cura? Opinor non aliam, quàm quòd Fonti Camœnarum præessent, exque eo solo aquam ad sacra peterent. Possit sanè aliquis ad Physiologiam referre, quasi duo rerum principia coli Numa voluerit: sed ad rem ritumque firmandum Plutarchus nunc adhibeatur. Ait, *Numam prata & campum, vbi plurimùm cum Egeriâ versatus esset, Camœnis consecrasse:* tum addit: τὴν δὲ πηγὴν, ἣ καταῤῥεῖ τὸ χωρίον, ὕδωρ ἱερὸν ἀποδεῖξαι ταῖς ἑστιάσι παρθένοις, ὅπως λαμβάνουσαι καθ᾽ ἡμέραν, ἁγνίζωσι καὶ ῥαίνωσι τὸ ἀνάκτορον: *Fontem autem qui locum irrigat,* AQVAM SACRAM *Virginibus Vestæ attribuisse, vt ex eo* COTTIDIE *haurientes purificarent & aspergerent sacram ædem.* Nisi hæc aqua sit, cuíus curam gesserint, non reperio: ad cottidianam quidem lauationem illam, scio

& Propertium respexisse, dum de Tarpeiâ Vestali scribit:

Sacra lauaturas mane petebat aquas:

etsi ex alio fonte ea (quippe sub Romulo) sumpsit. Itemque in Persio hoc fine, *Vestales vrnas* legas. Sed vt obiter addam, ille Fons Vestalibus dedicatus, sacer habitus, & in Deos etiam relatus, delubrum posteà accepit. de quo Iuuenalis:

Sat. II.

Sat. III. *Nunc* SACRI FONTIS *nemus &* DELVBRA *locantur Iudæis.*

III. De Diuinat. Cicero: *Fontis delubrum Maso ex Corsicâ dedicauit.* Festus: *Fontinalia, fontium sacra, vnde & Fontinalis porta.* Imò singulariè (& sic corrige) *Fontis sacra.* Symmachus: *Sed enim præterea etiam Camœnarum religio,* Lib. I. epist. xiiij. *&* SACRI FONTIS *adnectitur:* ita malo, quàm *aduertitur*, ex scriptoris mente. Fuit & alia aqua Vestæ haud longinqua, Iuturnæ fons & lacus: sed de eâ, quod huc faciat, nihil legi. Simili in ambage vel nube est, quod in Siluestri Pontificis Actis quibusdam legitur, *Draconis eum ora clausisse, & perpetuo ergastulo mancipasse: cui Kalendis singulis à Virginibus Vestæ suppeditari solita sint alimenta.* Nam quis veterum tale aliquid? eoque sperni aut abiici à magnis viris, vt falsa, video: me cunctante, an non Tertullianus huc adspexerit, hisce verbis:

I. ad Vxor. cap. VI. *Romæ quidem, quæ Ignis illius inextinguibilis imaginem tractant, auspicia pœnæ suæ cum ipso* DRACONE CVRANTES, *de virginitate censentur.* Profectò dicit & Ignem curasse, & Draconem: vtrumque in imagine futurorum. Neque nimis abhorream, talia quædam, præter morem veterem, nouitiâ superstitione, & caussâ aut casu aliquo, adsumpta: quæ ideò priscis nec dicta.

Draconem quidem vnâ cum Bonâ Deâ cultum, hoc legi: sed quid ad Vestam? in quâ pergo.

CAP. XI.

Præmia & priuilegia earum. Ius testandi, Lictor, Carpentum, aliaque data.

MVNIA & labores vidimus: nunc iustè *Præmia* & honores, quibus ad illa excitatæ. Pleraque eorum Plutarchus exsequitur: & siquid deficet, addam. Ait: *Honores magnos Numa iis tribuit. veluti quòd viuo patre testari possint, atque alia facere sine auctore* (ἄνευ προστάτου) *eo modo & iure, quo matribus trium liberorum id permissum. Item lictor præcedit exeuntes. Quòd si reo, ad supplicium qui ducitur, fortuitò factæ sint obuiæ, is pœnâ liberatur. Oportet autem iurare à casu, non à consilio, fuisse hunc occursum. Qui verò lecticam earum aut sellam quâ vehuntur subit, morte id luit.* Hæc more nostro lustremus paullum, & illustremus. Ait primò, *ius testandi habuisse.* scilicet quia statim exibant è patriâ aliaque omni potestate: & ætatis deliquium leges benignè supplebant. Adeò vt vel *sexennes*, id est primo anno quo captæ, testari possent. Sozomenus disertim: Οἱ πάλαι ῥωμαῖοι ἀδεῶς διατίθεσθαι τὰς ἑστιάδας παρθένους, καὶ ἑξαετεῖς οὔσας, ἐνομοθέτησαν: *Prisci Romani liberè testari Virgines Vestales, etiam sexennes, lege sanxerunt.* Addit Plutarchus, *Præmia habuisse, quæ trium liberûm matres.* At reuera non Numa hoc (neque enim tunc de isto iure) sed Augustus instituit. quod Dio in loco & anno suo scripsit: Ταῖς, inquit, ἀει- Lib. LV.

1. Eccl. Hist. c. IX.

παρ-

παρθένοις πάνθ', ὅσαπερ καὶ τεκοῦσαι εἶχον, ἐχαρίσατο: *Vestæ virginibus omnia, quæ matres habebant, indulsit.* Alius honos: *præcedere & deducere lictorem.* Id quoque non à Numâ, sed Triumuiris referunt acceptum. Dio Cassius:
Lib.xlvij. Ταῖς ἀειπαρθένοις ῥαβδούχῳ ἑνὶ ἑκάστῃ χρῆσθαι ἔδωκαν: *Virginibus Vestæ singulis lictore vno vti dederunt.* Et caussam siue πρόφασιν addit. quòd vna aliqua earum vesperi à cænâ rediens, & incognita, malè habita ac violata esset. Tu-
1.Controu.II. tela igitur & decus, Lictor additus. Seneca pater: *Procedente hac lictor submouere iubebitur: huic Prætor viâ cedet: summum imperium Consules cedent tibi.* In eodem
vi.Contr. vlt. alibi: *Tibi magistratus suos fasces submittunt: tibi Consules Prætoresq; viâ cedunt. Numquid exiguâ mercede virgo es?* Attende. omnem honorem huic sacro ministerio, & ipsos Consules cessisse. Quartum in Plutarcho: *morte liberasse, illi addictos.* Credo: sed de Iuramento fortuiti occursus nodum aut remoram habet. quomodo enim? cùm nec iurare omnino Vestalis deberet? Ita sanè
Lib.x. cap.xv. in edicto Prætoris perpetuo, apud Agellium: *Sacerdotem Vestalem, & Flaminem Dialem, in omni iurisdictione meâ iurare non cogam.* Nec de iuramento controuerto: tamen in foro auditas, & pro testimonio dixisse, Ta-
II. Ann. citus palàm firmat. *Missus est Prætor,* (de Vibulliâ quadam, gratiosâ aulicâ) *qui domi interrogaret: cùm Virgines Vestales in foro & iudicio audiri, quoties testimonium dicerent, vetus mos fuerit.* Venisse igitur in forum, testes adhibitas, liquet: sed, ex Edicti verbis, non iuratas dixisse, nisi si vellent. Nam est in Edicto, *non cogam.* Religionis igitur honore, voluerint vel iniuratis credi. Vltimum in Plutarcho: *Siquis lecticam subisset, morte plecti.*

plecti. In Græco est, τὸ φορεῖον: *gestamen*. Quod commune nomen est, & plurimùm Lecticam aut Sellam signat: atque ita latas, cùm mos suadet, tum Ambrosij de ipsis verba: *Pompa lecticæ, ministrorum circumfusa comitatu*. Sed addo, & Pilento siue Carpento plurimùm vectas. Prudentius; Contra Sym.

Fertur per medias, vt publica pompa, plateas
Pilento residens molli.

Tacitus: *Suum quoque fastigium Agrippina altiùs tollere, carpento Capitolium ingredi: qui mos* * *sacerdotibus & sacris antiquitus concessus, venerationem augebat fæminæ*. Sacerdotibus, nempe istis Vestæ, sed & Flaminibus olim. Liuius: *Ad Fidei sacrarium Flamines bigis, curru arcuato, vehi iussit*. Quis ille currus *arcuatus*? carpentum, id est tectum supernè, & cameræ in modum. Talia enim hæc fuisse, Nummi hodie dicunt, qui plures exstant: neque à *Thensâ* nimis diuersum fuit. Id quoque enim vehiculum sacrorum. Quia igitur ita tectum, & velut solidum perfectumque vehiculum; Dio Cassius dixisse videtur & circumscripsisse, ἅρμα ὅλον. Vt in honoribus Iulio Cæsari, tamquam Deo decretis: ὕστερον δὲ καὶ ἅρμα ὅλον ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, μετὰ τῶν θείων ἀγαλμάτων, πέμπεσθαι ἔγνωσαν: *Denique & currum integrum, siue Thensam, vnà cum Deorum statuis, in Circum inferri decrêrunt*. Simile in libro sequenti, de eodem Iulio: καὶ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις ὄχλον εἰσάγεσθαι ἐψηφίζαντο: Legendum videtur, ὄχον ὅλον, ex priore loco: si tamen lectio illa certa. Id esset: *Et in Circensibus thensam introduci censuerunt*. Suetonius ad ista: *Quædam ampliora humano fastigio decerni sibi passus est, Thensam & Ferculum*

XII. Ann.

* Vide me in Comment.

Lib. I.

Lib. XLIII.

Circensi pompâ. Itaque non nimis diuersa (quod ad formam) *Thensa*, *Carpentum* siue *Pilentum*: sed prius illud diis adtributum, alia eorum etiam ministris. Sed ad Vestales. quid ergo vult Plutarchus? *Si quis subisset*, inquit. nónne per proteruiam aut ludibrium, & quasi velandis illis reuelandis? Apparet hoc factitatum ab improbulis, in matronarum transuectione: sed hîc, honori Virginum, morte vindicatum.

CAP. XII.

Item ornamenta aut insignia: vt Vitta, Purpura in veste, Stipendia & Agri, Auctoritas in deprecando.

ATQVE isti honores siue prærogatiuæ ex Plutarcho: alias alibi repperi, opportunè adtexendas. Sicut in ipso cultu aliquid eximium. inprimis *Vitta* in capite, vt in Deo Deæve consecratis. Prudentius:

11. contra Sym.

-sedet illa verendis
Vittarum insignis phaleris.

Idem explicat:

-cingunt
Tempora tæniolis, & licia crinibus addunt.

Ouidius, de Iliâ iam compressâ:

Decidit ante sacros lanea vitta focos.

Ingeniosè. quasi non iam Vestalis, amissâ virginitate, nec dignanda illis insignibus. Sic Dionysius scripsit: *Licere nubere, post annos impletos*, ἀλλ', inquit, ἀποθείσας τὰ στέμματα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἱερωσύνης παράσημα: *sed depositis vittis, & quæ alia sunt Sacerdotij insignia*. Quæ igitur alia?

alia? In Ambrosio aliquid: *Infula vittati capitis, purpuratarum vestium murices.* Nota & vestes purpuratas fuisse: nempe prætextâ eas vsas, id est limbo in oris purpureo. Nam ita Magistratus, atque item (ex Liuio aliisque) Sacerdotes. Ergo & Vestales, vt suprà in *Suffibulo* obserues. Non pugnat cum istis Suidas, qui scripsit: Οὐ μύρῳ, οὐκ ἄνθεσιν, οὐχ ἱματίῳ χρῆσθαι συνεχωρεῖτο πλὴν λευκοῦ: *Non vnguento iis, non floribus, non veste vti concesserunt, nisi albâ.* Quæ vera sunt, & inducta contra lasciuiam: sed purpuratas eas, non purpureas dicimus fuisse. Veste albâ vsæ, sed limbo, vt diximus, punicante: non tamen floridâ, aut variegatâ, vt aliæ solent. In carbaso etiam aut tenui lino fuisse, ex Valerio, & Dionysio aliquis dicat: vbi de Æmiliâ Vestali. Dionysius quidem: *auulsisse & defregisse* ait, ἀπὸ τῆς καρπασίνης ἐσθῆτος, ἣν ἔτυχεν ἐνδεδυκυῖα, τὸν τελαμῶνα: *à carbasinâ suâ veste quam indutui habebat, laciniam*, & imposuisse Aræ. Nec de cultu alia habeo: nisi placet addere, longo capillitio fuisse, & sparso eo incessisse: è Prudentio colligendum.

Perfundunt quia colla comis benè, vel quia cingunt
Tempora tæniolis.

Etsi ambigas an non tonderi solitæ (ritu nostrarum Virginum quæ Deo sacrantur) ex Plinio: *Antiquior est lotos, quæ capillata dicitur, quoniam Virginum Vestalium ad eam crinis defertur.* Et Festo: Capillatam vel *Capillarem arborem dicunt, in qua capillum tonsum suspendebant.* Semel igitur tonsæ, atque in ingressu, opinor: aliâs comam alebant. Sed præter hæc Ornamenta aut Insignia, res & fructus etiam accedebant: id est, Stipendia & Opes. Liuius, de ipso Numâ: *His stipendium de* Lib.xvi. cap.xliiii.

publico statuit: vt vacuæ scilicet ab aliis curis, Deæ & sacris operarentur. Et credo agros à Numâ adtributos, quorum vectigalibus alerentur. Incertus auctor, de Limitibus: *Vt nominibus vetustis vtantur. vt, vectigalis ager Virginum, Vestearis:* nempe, non *Vestalis,* vt vulgo. Hyginus item, de Limitibus: *Virginum quoque Vestalium & sacerdotum quidam agri vectigalibus sunt redditi locatim.* Sed & Augustus adiecit. de quo vni-

Cap.xxxi uersè Suetonius: *Sacerdotum & dignitatem & commoda auxit,* PRÆCIPVE *Vestalium virginum.* Aliquid in Catalogo Coloniarum, quem scriptum vidi: *Lanuuium muro cinctum, colonia deducta à D. Iulio. Ager eius, limitibus Augustæis, pro parte est adsignatus militibus veteranis, & pro parte Vestalium, lege Augustianâ, fuit.* Imò & alios agros habuerunt, à priuatis pietatis ergo (vt hodieque solet) legatos: quos omnes Fiscus eripuit sub Valente & Theodosio Principibus, inuidiosâ & disertâ sanè Symmachi querelâ: *Agros etiam,* inquit, *Virginibus & ministris deficientium voluntate legatos Fiscus retentat.* Plura addit, atque arguit: & Ambrosius noster contrà obducit: *Sola sublata sunt prædia, quia non religiosè vtebantur iis, quæ religionis iure defenderent.* Sed præter Agros, video & Pecuniam interdum cepisse. Ta-

III.Ann. citus, de Tiberio: *Corneliæ Virgini, quæ in locum Scantiæ capiebatur,* HS. *vicies* dedit. quæ sunt nobis, *quinquaginta Philippæorum millia.* Hem, vni virgini? sic fuit. nec immeritò obiicit iis Ambrosius, *Priuilegia maxima,* LVCRA *ingentia.* Atque inter Priuilegia, addamus: etiam ludis certo & honestissimo loco spectasse. Suetonius: *Vir-*

In Aug. cap.xliiij. *ginibus Vestalibus locum in theatro separatim, & contra*

Præ-

Prætoris tribunal, dedit Augustus: de quo nostra in Amphitheatro, sis, vide. Denique, vt finiam, Auctoritas earum maxima, & in precibus, aut aliâ re, vix repudianda. Cicero, cùm pro Fonteio caussam diceret, sororis eius Vestalis intercessione vsus: *Superbum sit*, inquit, *eius obsecrationem repudiare, cuius preces si Dij aspernarentur, hæc salua esse non possent.* Atque inter exempla est Claudia Vestalis, *quæ fratrem iniussu populi* (in Suetonio) *triumphantem, adscenso simul curru, vsque in Capitolium prosecuta est, ne vetare aut intercedere cuiquam Tribunorum fas esset.* Adeo & leges & magistratus reueriti sunt hanc impotentem, vt sic dicam, potestatem. Adde Suetonium in Iulio, cap. I. in Vitellio cap. XVI. Tacitum III. Historiarum, & plures. Tiber. cap. II.

CAP. XIII.

Contrà, Pœnæ cùm peccassent, cum æuo variæ: sed sollennis & nobilis à Tarquinio Prisco. Pontifices arbitros fuisse: conuictam, defossam: & quæ huic rei.

HÆC Præmia igitur, sed Virginum: nam pollutarum Pœnæ etiam grandes & graues. Vetus lex fuit, Festo prodita: *Probrum virginis Vestalis vt capite puniretur, vir qui eam incestauisset, verberibus necaretur. Lex fixa in Atrio libertatis, cum multis aliis legibus incendio consumpta est, vt ait M. Cato.* Sed cuius hæc lex? credam Numæ regis, qui simpliciter statuit *incestam lapidibus obrui*, sine aliâ supplicij pompâ: in Cedreno scriptum. Alia autem Albę, ante Romam conditam: *quæ iuberet pollutam virgis ad necem cædi*, Dio-

 nysio

nysio in rebus Iliæ tradente. Sed Tarquinius Priscus, qui numerum earum auxit, idem & pœnam, & conspicuam magis horrendamque fecit. Sic enim in Zonarâ: *Vestalium corruptam vnam, specu subterraneo oblongo excauato, atque ibi lectulo posito, & lucernâ, & mensâ cibis refertâ, deducentibus eam multis, viuamq; includens obstruxit. Et sic deinceps pollutas puniri obtinuit. Qui autem polluerint, in lignum biceps, siue in furcam, collum inserunt, in ipso foro: atque ita ad necem eos cedunt.* Dionysius pariter ad Tarquinium refert, & primam sub eo Pinariam quandam supplicio isto affectam. Quod vberiùs clariúsque tamen narrat, & verba eius digna apponi. *Pœna*, inquit, *delinquentibus graues constituta: quarum arbitri & exactores sunt, ex lege, Pontifices. Qui virgis quidem cadunt compertas leuioris delicti: probrosas verò & incestas fœdissimo & maximè miserabili mactant supplicio. Viua enim, funebri ritu & pompâ, efferuntur: amicis ac cognatis, cum luctu & lacrimis, comitantibus. Delata autem ad portam Collinam, intra muros, subterraneâ in cellâ, cum funeralibus ornamentis, deponuntur: nec monumento porrò dignata, nec parentalibus, aliísve sollennibus defunctorum.* Ita Dionysius: inhæreamus paullùm, & magis etiam diffundamus. Ait, *Pontifices arbitros.* quod in omni earum culpâ siue delicto obtinuit, caussámque apud hoc tribunal
Lib. IIII. dixêre. Liuius: *Postumia Vestalis de incesto caussam dixit. ampliatam, deinde absolutam, pro collegij sententiâ Pontifex maximus abstinere iocis, colique sanctè potiùs quàm scitè iussit.* Nota obiter, & iocos & cultum scitiorem vetita. Quo adspectu Declamatores Vestali
dicam

dicam ob carmen istud scribunt: *Felices nuptæ. moriar, nisi nubere dulce est:* & addunt, *Tu carmen scribas, tu verba pedibus suis emollias, & seueritatem templo debitam modulatione frangas?* Atque ibidem ostenditur, *omnis cultus luxuriosior, conuersatio cum viris licentior*, iis interdictà. Ampliùs nota, Pontifices omnes, id est collegium iudicasse: Pontifice tamen maximo conuocante, & præsidente. Plinius: *Cùm Corneliam Maximam Vestalem defodere viuam Domitianus cupisset, vt qui illustrari sæculum suum eiusmodi exemplo arbitraretur: Pontificis maximi iure, seu potiùs immanitate tyranni, licentiâ domini, reliquos Pontifices non in Regiam, sed in Albanam villam conuocauit.* Vbi hoc culpat, non Pontifices conuocatos, sed in talem locum, id est Albanam villam: cùm sollenne esset, in Regiam conuenire, quæ adsita templo Vestæ. Ad hanc Pontificis maximi cognitionem Statius respexit, Domitiano blandiens:

Senec. lib. vi. Controu. vlt.

Li. IIII. epist. xi.

Templa superfulges, & prospectare videris,
An noua contemptis surgant pallatia flammis
Pulchrius? an tacitâ vigilet face Troicus ignis,
Atque exploratas iam laudet Vesta ministras?

In Equo Domit.

Itemque Ouidius:

Si mihi bellandi pater est, Vestæq; sacerdos
Auctor, & vlcisci nomen vtrumque paro.

v Fast.

Quæ facit Augustum dicere, parantem vlcisci mortem Iulij, & Patris sui, & Pontificis maximi. Neque enim aliud voluit, cùm *Vestæ sacerdotem* scripsit: curantem scilicet huic Deæ, & sacra eius tuentẽ. Lego & in lapidibus: PONTIFEX VESTÆ. quo sensu? an quia proprius aliquis ei fuit? Præter hunc Maximum, Romæ nemo: & magis

magis fortasse sit tales titulos ad prouincias coloniasque referri: vbi cùm nullæ Vestales, Pontifex aliquis & velut Flamen proprius ei deæ fuit. Moneo etiam, inferiore æuo aliquid huic Pontificio detractum. & cognouisse quidem de culpâ, pœnam tamen non exegisse: quæ Præfecto vrbis reseruata fuit. Disces è Symmacho clarè: qui *ætate proximâ* id institutum ostendit, id est Christianorum Principum aliquâ lege, nisi fallor. Sed ad Dionysium. addit: *Funebri pompâ efferri*. quod Plutarchus etiam expressiùs: *Lecticæ inditam per Forum deferri, clausâ vndique & loris reuinctâ, vt nec vox eius possit exaudiri*. Atque hoc de Foro, alibi item Dionysius, vbi de *Opimiâ* Vestali (Liuio est *Oppiâ*:) *quam Pontifices*, inquit, *damnarunt, & demptis è capite vittis, per Forum traduxerunt, viuámque defoderunt*. Vbi & Vittas atque ornamenta vides ablata, quia scilicet polluisset. Ouidius:

Lib. IX. epist. CXXII. & seq.

In Numâ.

Lib. VIII.

Nullaq; dicetur vittas temerare sacerdos
Hoc duce, nec viua defodietur humo.

Pergit Dionysius: *Amicos cum luctu comitatos*. Plutarchus autem, non amicos tantùm, sed *totam ciuitatem in luctu & gemitu ponit, neque vllam in eâ diem tristiorem. Obuios autem viâ decedere, vasto vbique silentio, attonitosq; omnes stare, aut comitari*. Ampliùs Dionysius: *Ad portam Collinam delatas*. ad locum nempe, qui *Sceleratus campus* ideò dictus. Festus: *Sceleratus campus proximè portam Collinam, in quo virgines Vestales, quæ incestum fecerunt, viuæ defodiuntur*. Item Liuius: *Eo anno Mucia Vestalis, facto indicio, viua sub terrâ, ad portam Collinam, dexterâ viâ stratâ, defossa Scelerato campo.*

campo. ab incesto id ei loco nomen factum. Plutarchus describit, *superciliosum & tumidum eum locum esse, & Latinâ voce Aggerem dici.* De quo Aggere (nec enim alius iste est) ego pluscula De Militiâ Romanâ in occasione scripsi. etsi non totum Aggerem huic vsui applicamus: proximam portæ tantùm eius partem. Pergit Dionysius: *In subterraneâ cellâ.* Græcè dixit οἶκον ὑπὸ γῆν κατεσκευασμένον: *ædiculam sub terrâ structam*: sicut Plutarchus οἶκον κατάγειον, alibi οἴκημα, at Plinius *cubiculum* dixêre. Amplius: *Cum funebribus ornamentis.* quod accipio, ipsam vt cadauer velatam & cultam. Zonaras suprà dicebat, *Lectulum appositum, & lucernam, & mensam cum cibis.* De lectulo, nescio: nisi si velut funebris fuit, vsui quem dicam. De aliis, Plutarchus etiam addicit, qui *lucernam ardentem, panis modicum, aquæ & olei*, scribit deposita: *ne sacratissimum illud corpus viderentur fame consumpsisse.* Dionysius deinde, *in eâ cellâ deponi.* Hoc est, quod Satyricus:

Lib. v. Dial. xiiij.

In Numâ & Quæst. Rô. xcvj.

Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos.

Quod tamen priusquam fieret (ex Plutarcho) *Pontifex maximus arcanas quasdam preces, manibus in cælum sublatis, fundebat: tum ipse suâ manu eductam è lecticâ in scalis constituebat: & sic carnifici ac ministris supplicij tradebat.* Plinius item de Corneliâ: *Cùm in illud subterraneum cubiculum demitteretur, hæsissetq́;* (nempe in scalis) *descendenti stola, vertit se ac recollegit. cúmque carnifex manum daret, auersata est & resiluit, fœdúmque contactum quasi planè à casto puroq́; corpore reiecit.* Atque his gestis, ait Plutarchus, *scalæ attrahuntur, & ædicula multâ humo iniectâ contegitur, donec reliquo ag-*

geri solum adæquetur. Sed vinctam illam ibi, aut stantem sedentémve obrutam, nemo declarat: putem in lecto depositam, de quo ex Zonarâ dixi. Claudit denique Dionysius: *Nec monumento, nec Parentalibus dignatas*. Et de monumento vel ideò monendum, quia inculpatæ in hoc quoque eximiæ, & *Vestalium cineres* (ait Plutarchus) *in Foro ipso recondi fas erat*. At de Parentalibus, controuertat aliquis ex eodem Plutarcho, qui scribit: *defossâ Vestali, ne sic quidem Romanos quieuisse, religione liberos*: atque adeò μέχρι νῦν, inquit, ἐναγίζουσιν οἱ ἱερεῖς βαδίζοντες ἐπὶ τὸν τόπον: *vsque ad hoc æui Pontifices parentant, ad locum ipsum euntes*. Sed quamquam vterque eodem verbo ἐναγισμοῦ vtatur, putarim Plutarchum potiùs ad Expiationes aut Procurationes, quàm ad vera Parentalia referendum. Habes supplicium, & caussam eius ex Ouidio:

Quæst. Rom. xcvi.

vi. Fast.

Sic incesta perit. quia quam violauit, in illâ
Conditur: & Tellus Vestáque numen idem est.

Etsi duplex etiam alia in Plutarcho. Vel, *quia igne Romani mortuos cremant: igne autem funerare eam, quæ Ignem parùm castè coluit, iniquum erat. Vel, quia corpus maximis consecratum cerimoniis occidere, aut manus mulieri adferre, nefas putauerunt. Sub terram igitur condi, cum victu apposito, vt quasi sponte exanimata videretur*. Atque hæc sollennia: Principes interdum immutarunt, aut mitigarunt. vt Domitianus: qui *incesta Vestalium virginum* (Suetonij verba) *variè ac seuerè coercuit: priora* (sub patre aut fratre admissa) *capitali supplicio; posteriora* (suo Principatu) *more veteri*. Addit deinde, prioribus *liberum mortis arbitrium permisisse*;

Corne-

Corneliam virginem Maximam defodi imperasse: stupratorésque virgis in comitio ad necem cædi. Quod postremum de Stupratoribus, Zonaras è Tarquinij etiam lege fuisse ostendit. Apud Declamatores reperio, *Incestam de saxo deiici*: sed scholicâ, opinor, & fictâ lege. Sen. 1. Controu. 11.

CAP. XIIII.

Quando Vestales desierint? in Arnobio nodus, nec solutus.

FINIVI de *Vestalibus*: quæ & ipsæ finem suum sub Christianis mox Principibus inuenerunt. Quando? extremo Theodosij senioris æuo. Nam etsi concussæ anteà, & periclitatæ sub Valentiniano, *Theodosio, Arcadio, quod ex Symmachi & Ambrosij epistolis constat: tamen animam traxêre ad vltimum Theodosij, id est, decimumseptimum Imperij eius annum: cùm ille *templa claudi, & sacrificia tolli* lege iussit. Præter alios, Zosimus clarè: *Theodosius maior, euersâ Eugenij tyrannide, Romam venit, & contemptum religionum in animis omnium excitauit, publicum sumptum vltrà dare ad sacrificia abnuens. Pellebantur vtriusque sexus sacerdotes, & fana sacrificiis abolitis deserta relinquebantur.* Hæc ille. & lapides atque inscriptiones etiam testificantur, Vestales ad hoc æui circiter perseuerasse. Itaque mirum, bis mirum, Arnobium doctum illum res veteres scriptorem, *Ignem perpetuum* inter abolita aut desita iamdiu habere. Ita enim Romanos alloquitur, & arguit, *identidem in alios mores ac*

[Margin notes: *Is fuit sextus Theodosij annus. — Lib. 4. — 11. Adu. Gent.]

ritus, priorum condemnatione, transisse. Tum adiungit & adstruit: *Numquid magistratus per populum creatis? in potestatibus obeundis leges conseruatis Annarias? in penetralibus Vestæ ignis perpetuos seruatis focos?* quas interrogationes omnes negandi mente suscipi, palàm est. Atquin Arnobium Diocletiani temporibus vixisse & scripsisse, id quoque palàm est: id est; centum circiter ante Theodosij finem annis. Quis hæc defendit, aut soluit? nam vel maximè tunc sacra viguisse, Principibus eorum ex professo assertoribus, nemo neget. Quid etiam Symmacho & Ambrosio fiet, aliter proclamantibus? quid ipsi Arnobio in Arnobium di-

Lib. IIII. centi? Nam ita in iisdem libris: *Sedent in spectaculis publicis sacerdotum omnium magistratuúmque collegia, nec non & castæ Virgines,* PERPETVI *nutrices & conseruatores* IGNIS. De suo æuo dicit: nec ego, quid de priore loco dicam aut velem, habeo: manum tollo, & auxilium specto.

CAP. XV.

Vbi Ignis cultura, & simulacrum Vestalium.

IVBET autem pro Corollario addere, vbi locorum præcipuè cultus etiam Ignis, siue imago aliqua Vestalium fuit. Apud Iudæos primùm. &

Leuit. cap. VI. Dei iussio: *Ignis in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiiciens ligna manè per singulos dies.* Et mox: *Ignis est iste perpetuus, qui numquam deficiet in altari.* Habuêre & Ægyptij. ac Diodorus vult *seruandi ignem perpetuum, cælesti similem, morem ab illis natum, & ad*

ad alias gentes propagatum. Item Afri. & Plutarchus auctor, in Iouis Ammonis λύχνον ἄσβεστον, siue *lucernam inexstinctam* arsisse. Silius videtur & in Arâ flammas statuere, vbi de hoc templo: De Defectu orac.

Inrestincta focis seruant altaria flammæ. Lib. III. initio.

Apud Indos, Ammianus: *Brachmanes ferunt, si iustum est credi, ignem cælitus lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri.* In Persis simile. & verba Procopij: *Magnum hic Pyræum est* (πυρεῖον, *focus*, siue *Vas igniarium*) *quod Persæ inter omnes Deos maximè venerantur: vbi Ignem perpetuum custodiunt Magi. Hic est Ignis, quem Vestam olim Romani vocabant.* atque alij plures de hoc Igne. Idem apud Cappadoces. Strabo: Ἐστὶ πυραθεῖα, σηκοί τινες ἀξιόλογοι. ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμός, ἐν ᾧ πολλή τε σποδός, καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι: *Sunt Pyrathéa, sacella quædam modica: & in iis mediis Ara, in quâ cinis multus, & Ignem inextinctum Magi seruant.* Iam in Græciæ Prytanæis, Pausanias sæpe commemorat ipsam hanc *Vestam & æternum focum*, itemque Athenæus, & alij: iterumque distinctè, *Mantineæ in templo Cereris; Athenis, in Mineruæ; Delfis, in Apollinis.* Imò & Virgines ipsas aliquot locis habuêre. Tertullianus: *Noueram virgines Vestæ, & Iunonis apud Achaïæ garœum, & Atrocis apud Delphos, & Mineruæ, & Dianæ.* Et quem hic *Atrocem, Apollinem* interpretatur & indigetat De Monogamiâ idem scriptor. Dubitet aliquis, an non *Atrecem*, id est ἀτρεκῆ siue *Veracem*, à diuinandi calliditate voluerit dictum. Video & Persas Soli virgines sacrasse. de quibus Iustinus: *Artaxerxem regem, ne*

Lib. XXIII. · Lib. II. bell. Pers. · Lib. XV. · Ex hort. ad castit. cap. vlt. · Lib. X.

 Aspa-

Aspasiam pellicem filio daret, & honestè negaret, quod temerè promiserat, Solis sacerdotio præfecisse, quo perpetua illi ab omnibus viris pudicitia imperabatur. Simillimum nuper, priusquam Hispani Regi & Religioni subegissent, in toto Perüano tractu. vbi *crebra & magna templa dicata Soli, & in iis virgines sæpe ducentas fuisse* tradunt qui viderunt: *è quibus siqua corpus polluisset, morte luebat, nisi tamen è Sole se concepisse* (ride credulitatem superstitiosam) *sanctè adiurasset*. Satis de *Vestâ & Vestalibus:* quas olim nobiles, sed æuo obscuratas, iterum in lucem protraximus, bono (ita confidimus) veterum scriptorum.

P. Cieca, & Augustinus Carata.

Inscriptiones aliquot de VESTALIBVS *in memoriis priscis.*

Romæ, in basi, cui Statua olim superposita.

NVMISIAE. MA
XIMILLAE. * V. V.
MAX. TI. IVL. BAL
BILLVS. * S. SOLIS
DEO. IDIB. IAN.
L. ANNIO. FABIANO
M. NONIO. MVCIANO COS.

* Virgini Vestali Maximæ.
* Sacerdos.

In vrnulâ sepulchrali.

D. M.
TEIAE. EVPHROSINES
RVFINAE. V. V.
DELICATAE.

In

In basi.

COELIAE. CLAVDIANAE
V. V. MAXIMAE.
A. DIIS. ELECTAE. MERITO
SIBI. TALEM. ANTISTITEM
NVMEN. VESTAE. RESERVARE
VOLVIT.
COELIA. NVMERIANA. SOROR. VNA
CVM. PIERIO. CONIVGE. AC. LIBERIS
SVIS. ORANTES. VT. PER. *TOT. SECVLA
FACERE. DII. PERMITTANT.

* Quot nēpe ipsi cū liberis essent. Egregia adulatio.

Romæ.

*CLOELIAE. CLAVDIANAE
V. V. MAX
RELIGIOSISSIMAE. BENIGNISSI
MAEQVE. CVIVS. RITVS. ET. PLENAM
SACRORVM. ERGA. DEOS
ADMINISTRATIONEM
VRBIS. AETERNAE. LAVDIBVS
*S. S. COMPROBAT. OCTAVIA
HONORATA. V. V. DIVINIS
EIVS. ADMONITIONIBVS
SEMPER. PROVOCATA
COLLOCATA. XII. KAL. APRIL
C. AVFIDIO. ATTICO
C. ASINIO. PRAETEXTATO
COS.

* Supra *Cœlia*: si tamen eadem.

* *Sanctus Senatus*.

Romæ, trans Tiberim, item in basi.

TERENTIAE
FLAVOLAE. V. V.
MAXIMAE
AVREL. IVLIVS. BAL
BILLVS. SAC. SOL
OB. PLVRA. EIVS
IN. SE. MERITA
D. D. PR. NON. APRIL.
LAETO. II. ET. CERIALE
COS.

Romæ.

TERENTIAE. RVFILLAE
V. V. MAX.
DED. PRID. NON. MAI
TITIANO. II. ET NEPOTIANO
COS
*CVR. AVRELIO. NICETA.

* Curante

Romæ.

FL. MANILIAE. V. V. MAX.
CVIVS. EGREGIAM. SANCTIMO
NIAM. ET. VENERABILEM
MORVM. DISCIPLINAM
IN. DEOS. QVOQVE. PERVIGILEM
ADMINISTRATIONEM
SENATVS. LAVDANDO
COMPROBAVIT

AEMI-

AEMILIVS. FRATER. ET
RVFINVS. FRATER. ET
FLAVII. SILVANVS. ET
EIRENEVS. SORORIS. FILII
A. MILITIIS. OB. EXIMIAM
ERGA. SE. PIETATEM
PRAESTANTIAMQVE

Ibidem.

FL. PVBLICIAE. V. V. MAX.
SANCTISSIMAE. ET. PIISSIMAE.
AC. SVPER. OMNES. RETRO
RELIGIOSISSIMAE. PVRISSIMAE.
CASTISSIMAEQVE.
CVIVS. RELIGIOSAM. CVRAM
SACRORVM. ET. MORVM. PRÆDI
CABILEM. DISCIPLINAM.
NVMEN.QVOQVE.VESTÆ.COMPROBAVIT.
Q. VETVRIVS MEMPHIVS. V. E.
*FICTOR. V. V. DIGNATIONIS. ERGA. SE
HONORISQVE. CAVSA. PLVRIMIS
IN. SE. CONLATIS. BENEFICIIS.

* Scripsi II. Elect. cap. XVIII.

Ibidem, de eâdem.

FL. PVBLICIÆ. V. V. MAX
MERITO. SANCTISSIMÆ. AC. PIISSI
MÆ. QVÆ.RITE. ET. PERVIGILI. ADMINIS
TRATIONE. OMNES. GRADVS. LAVDE
CVMVLATA. SACRA. SVA. VENERATA. VI
VIT.VT.SECVLARI.ÆTATE.ET. MINISTERIO
ADSIT. ET. IN FVTORO. PERSEVERET

Q. TERENTIVS. RVFVS. ET. CÆNIA
VERISSIMA. PARENTES
TERENTIÆ. RVFILLÆ. V. V.
CVIVS. MVLTI. TEMPORIS. BONITATEM
ET. HVMANITATEM. EIVS. CIRCA. SE
IN. BREVI. SENSERVNT.

Ex his talibus vides adulationes laudesque erga *Vestales Maximas*: apparetque magnas iis opes fuisse, vt dixi, & administrationem permissam, copiamque benignè faciendi. Aiunt & ante annum erutas Romæ inscriptiones, statuasque: videre mihi nondum fuit. Addat, si-quis nanciscetur: quod idem de *Numis* potest. Nam & plusculi sunt, qui has spectant.

F I N I S.

APPROBATIO.

Syntagma istud dignum luce est, quòd ad Priscorum lucem conferat plurimùm. 7. Calend. April.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus Apostolicus ac Archiducalis librorum Censor.

PRIVILEGIVM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in literis liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in literis ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Literis possint, acceperimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuę ita literarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis ruderà in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæq. à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrocinioq; nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcunque fraudem, qui lucri causa, quod fieri soler, eadem excudere aut typis imitari forrè velinr, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq. ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat. Hac autem lege addita, vti tria vt minimum cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, cum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici: alter verò semissis, tibi hæredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscunque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quòd hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti. Anno Domini Millesimo, Quingentesimo Nonagesimo secundo. Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

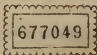
RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hiſpaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate ſuo ſanxit, nequis, Iuſti Lipſij Hiſtoriarum in alma Vniuerſitate Louanienſi Profeſſoris, & item Hiſtoriographi ſui libros quoſcunque, à Cenſoribus legitimis approbatos, præter ipſius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima ſingulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impreſſos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecus faxit, præter librorum confiſcationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ XIV. Febr. M. D. XCVII.

Verreycken.

TIbi IOANNES MORETE, *pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis eſt ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti meum* DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA, *typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio ſiue iubeo, ex lege quam magnus Cæſar & Rex meus dixerunt.*

Iuſtus Lipſius.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
CIↃ. IↃCIII.

LABORE ET CONSTANTIA

3 —

